

УДК: 338.512:663.5 (477.44)

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ СПИРТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВІННИЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ДЕРЖАВНОГО ОБ'ЄДНАННЯ „ПОДІЛЛЯСПИРТ”

аспірантка Мельничук О.І.
Одеський державний аграрний університет

Анотація

В даній статті проаналізовано основні чинники формування собівартості спирту та запропоновано шляхи її зменшення за рахунок використання різних видів сировини.

Ключові слова

Собівартість спирту, структура собівартості спирту, статті калькуляції, прибуток.

Вступ

Метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку, а основна задача керівників полягає в забезпеченні постійного його зростання. До найважливіших факторів росту прибутку відносять збільшення обсягів виробництва, підвищення якості виробленої продукції, а також зменшення її собівартості.

Аналіз собівартості продукції дає можливість виявити наявні резерви подальшого її зниження за рахунок кращого використання сировини і матеріалів, палива та електроенергії, зменшити втрати і псування сировини під час зберігання і переробки, покращення використання виробничих потужностей, впровадження нової техніки і передової технології, підвищення продуктивності праці, зменшення транспортно-заготівельних витрат та ін.

Даній проблемі приділена значна увага серед фахівців ДК „Укрспирт” та ВОДО „Поділляспирт”.

Визначальною особливістю структури собівартості продукції підприємств спиртової галузі АПК є велика питома вага вартості сировини (близько 62%) [1.]. Тому особливу увагу слід приділити ґрунтовному аналізу собівартості сировини на виробництво основної продукції.

Постановка задачі

Проаналізувати основні чинники формування собівартості спирту та запропонувати ефективні шляхи її зменшення, використовуючи логічний, аналітичний, історичний та монографічний методи.

Результати

Собівартість промислової продукції – це сума всіх матеріальних та трудових затрат на виготовлення і реалізацію готової продукції, виражена в грошовій формі.

Собівартість продукції складається з окремих видів витрат, які неоднаково

впливають на її формування. Співвідношення між видами витрат визначає структура собівартості, яка показує, питому вагу окремих статей затрат в загальній сумі собівартості продукції.

Аналізуючи структуру собівартості спирту по об'єднанню „Поділляспирт” за період 2001 - 2005 років (табл. 1.), слід відмітити, що найбільшу питому вагу займають затрати на: сировину 52,84 % - 64,90 %, паливо на технологічні цілі – 11,02 % - 15,60 %, загальновиробничі витрати – 5,77 % - 16,18 %, адміністративні витрати – 3,72 % - 7,19 %, збутові витрати – 1,24 % - 7,12 %, заробітна плата виробничих працівників – 1,36 % - 3,97 %.

Під впливом розвитку техніки та покращення організації виробництва структура собівартості промислової продукції змінюється. Основні зміни зводяться до того, що в собівартості знижується частка живої праці і зростає частка уречевленої праці.

В результаті порівняння структури собівартості мелясного та зернового спиртів виявлено, що суттєво відрізняється питома вага таких статей витрат, як сировина без зворотних відходів, паливо на технологічні цілі, електроенергія на технологічні цілі, заробітна плата виробничих робітників, амортизація, загальновиробничі витрати, адміністративні та збутові витрати.

Отже, найбільш вагомою та важливою складовою собівартості спирту є сировина з якої виробляють спирт. Тому, вважаємо за доцільне детальніше розглянути вплив цього чинника.

Питома вага витрат на сировину залежить від виду сировини, що переробляється на спирт, рівня купівельних чи оптових цін на сировину, а також стану техніки на окремих заводах.

На собівартість сировини, яка використовується для виробництва спирту, впливають дуже багато факторів, які важко передбачити, оскільки вони не залежать від виробничої діяльності спиртового заводу (наприклад вміст крохмалю в сировині, асортимент зерна та ін.) [2, ст. 177].

Основними видами сировини для виробництва спирту на підприємствах Вінницького обласного державного об'єднання “Поділляспирт” є зерно і м'яса, оскільки вони щорічно відтворюються у кількості, достатній для промислової переробки, містять високу концентрацію крохмалю чи цукру і добре зберігаються, що забезпечує економічну доцільність виробництва.

У спирт переробляють будь-яке зерно, в тому числі й не придатне для харчових і кормових цілей. Щорічний обсяг переробки коливається в залежності від багатьох факторів і приблизно становить:

пшениці-50% (переважно дефектної),	кукурудзи – 8 %
ячменю – 20 %	проса – 5 %
жита – 12 %	вівса – 2 %
та інших культур – 3 % [3, ст. 15].	

Серед різних видів сировини м'яса є найбільш вигідною для виробництва етилового спирту. У ній високий вміст зброджуваних цукрів, а також речовин, які потрібні для нормальної життєдіяльності дріжджів.

Таблиця 1.

Структура собівартості зернового та мелясного спиртів по об'єднанню „Поділляспирт”

Роки	Вид спирту	Назва статті											
		Сировина без зворотних відходів	Допоміжні матер.	Паливо на тех. цілі	Електро-енергія	З/п вироб. праців.	Відрах. на соц. страх	Амортизація	Заг. вироб. витрати	Ін. витрати	Адмін. витрати	Збутові витрати	Заг. с/б, %
2001	Зерновий	61,0	1,20	13,90	2,84	2,58	0,97	1,60	7,00	0,90	6,20	1,80	100,00
	Мелясний	61,30	1,14	12,13	1,63	1,36	0,50	3,32	11,60	1,09	4,03	1,63	100,00
2002	Зерновий	57,48	1,06	15,60	2,20	2,35	0,88	1,59	10,70	0,00	5,65	2,47	100,00
	Мелясний	59,91	1,24	13,80	1,86	1,43	0,56	2,74	13,8	0,00	4,04	1,24	100,00
2003	Зерновий	63,98	0,5	11,35	2,10	2,52	0,96	5,53	5,77	0,05	5,81	1,46	100,00
	Мелясний	57,92	1,17	13,37	1,07	1,35	0,51	1,29	16,18	0,28	4,10	2,81	100,00
2004	Зерновий	64,90	0,36	11,02	1,80	2,28	0,88	1,96	10,78	0,84	4,61	0,52	100,00
	Мелясний	60,68	1,13	13,86	1,02	1,51	0,59	0,92	9,92	1,13	4,58	4,64	100,00
2005	Зерновий	52,84	0,61	14,38	2,37	3,97	1,51	2,65	15,37	3,93	7,19	3,07	100,00
	Мелясний	60,77	2,02	15,10	1,12	1,38	0,48	1,06	11,48	4,25	3,72	7,12	100,00

При комплексній переробці меляси можна одержувати великий асортимент цінних для народного господарства продуктів. Варто зауважити, що виробництво спирту із меляси є менш трудомістким, ніж виробництво спирту із зерна та картоплі.

Це пояснюється, в основному тим, що на заводах, які працюють на зерно-картопляній сировині, мають місце значні затрати праці при його переробці (на вантажно-розвантажувальних операціях, прийманні, збереженні, доробці, подачі у виробництво і т.д.), в той час як на мелясно-спиртових заводах ці трудомісткі процеси відсутні.

Встановлені норми виходу спирту в залежності від виду сировини наведені в табл. 2.

Таблиця. 2.

Нормативи виходу етилового спирту

НАЗВА СИРОВИНИ	Середня крохмалистість	Вологість, % не більше	Вмісткість смітцевого домішку	Вихід з 1 т. сировини, дал.	Вихід з 1т. крохмалю, дал.
1. Кукурудза	60,4-60,8	13,0-15,0	3%	40	65,9
2. Жито	53,6-54,0	13-15	1-2%	35,4	64,8
3. Пшениця	54,8-55,2	13-14	1-3%	36	65,7
4. Ячмінь	52	13-15	2-4%	33	64,3
5. Овес	42,4-42,8	13-15	1-2%	27	63,7
6. Меляса	Середня цукристість 47-50%	-	-	30,8	66,5

Кількість виробленого спирту враховують у декалітрах (дал) 1 дал = 10 літрів. Практичний вихід спирту коливається від 81,5 до 93% від теоретичного.

Однак, ситуація яка склалася протягом останніх років у цукро-буряковому підкомплексі АПК створює серйозні проблеми для вітчизняних виробників спирту. Так, посівні площі цукрового буряка за останні 20 років зменшились майже вдвічі (таблиця 3.), а отже, зменшилась і кількість меляси.

Табл. 3.

Посівні площі цукрових буряків (фабричних), тис. га

	1985 р.	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.
Цукрові буряки (фабричні)	1641	1607	1475	856	970	897	773	732

Собівартість 1 дал мелясного та зернового спирту за останні п'ять років по об'єднанню дещо змінилася (табл. 4.).

Так, якщо у 2001 році 1 дал. спирту мелясного обходився підприємствам об'єднання в 18,39 грн., а зернового – 18,64 грн., у 2002 році - відповідно 16,09 та 16,98 грн., то вже у 2003 р. – 17,80 та 21,85 грн. Оскільки 2003 рік був не врожайним спостерігається збільшення собівартості зернового спирту з 21,85

грн./дал у 2003 р. до 24,96 грн./дал у 2004 р., а мелясного – відповідно з 17,80 грн./дал до 18,54 грн./дал. Однак, вже в 2005 році собівартість 1 дал. спирту мелясного становить 18,81 грн., а зернового – 21,14 грн.

Таблиця 4.

Загальна собівартість спирту мелясного та зернового (грн/дал)

Вид спирту	Роки				
	2001	2002	2003	2004	2005
Зерновий	18,64	16,98	21,85	24,96	21,14
Мелясний	18,39	16,09	17,80	18,54	18,81

Як свідчать дані таблиці 4, мелясний спирт дешевший від зернового. Це пояснюється тим, що середня закупівельна ціна 1 тонни меляси менша, ніж зерна. Так, наприклад у 2005 році було закуплено сировину за такими цінами: пшениця - по ціні 345 - 360 грн./т.

жито - по ціні 280 грн./т.

кукурудзи - по ціні 335-367 грн./т.

меляса - по середній ціні 330 грн./т.

Виходячи із зазначених цін на сировину та інших витрат середні відпускні ціни на спирт етиловий на внутрішньому ринку у 2005 році склали на мелясний спирт 26 грн./дал, зерновий 35 грн./дал з ПДВ., тоді як у 2003 році – 23,6 грн./дал та 24,3 грн./дал. відповідно.

Висновки

В результаті проведеного дослідження, можна зробити висновки проте, що зменшення собівартості є одним з основних завдань всіх підприємств ВОДО „Поділляспирт”.

Собівартість продукції можна зменшити в результаті покращення якісних показників роботи заводу і підвищення продуктивності праці, а також за рахунок змін оптових цін на сировину і матеріали.

Зараз розвиток спиртової промисловості повинен бути обумовлений ринковими умовами заготівлі сировини і збуту виробленого спирту. Необхідно, закупаючи сировину, налагоджувати тісні стосунки з постійними постачальниками і приділяти особливу увагу довгостроковій співпраці з ними; наближати до спиртових заводів виробників зерна - як фермерські, так і кооперативні господарства - і вирішувати питання використання барди у тваринницьких господарствах. Це забезпечить можливість отримання певних пільгових умов оплати та термінів поставок сировини.

Література

1. Статистична звітність ВОДО „Поділляспирт” за 1999-2005 роки
2. Пыхов В.Г. Экономика, организация и планирование спиртового производства. – Издание второе. Перераб. и доп. М.: Пищевая промышленность. – 1973. - 260 с.
3. Технологія спирту / В.Л. Яровенко, В.А. Маринченко, В.А. Смірнов та ін. Під. ред. проф. В.Л. Яровенка. - В.: 2003. - 464 с.